

Nr 15

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om befrielse för handikappade från bils katt.

(1:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, I: 324, av herrar *Göran Karlsson* och *Högström* har hemställts, att möjlighet till skattebefrielse för bil snarast öppnas för handikappade, som erhåller bidrag av statliga medel enligt kungörelsen den 22 oktober 1965 (nr 544) om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Länsstyrelse äger enligt 2 § andra stycket förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobils katt medge befrielse från skatteplikt för vissa slag av motorfordon under förutsättning att ifrågavarande fordon ägs av höggradigt invalidiserad person, som innehar körkort för förande av fordonet och som för sin huvudsakliga förvärvsverksamhet eller för sin utbildning är varaktigt beroende av fordonet såsom fortskaffningsmedel. Kan fordonets ägare till följd av sin invaliditet icke erhålla körkort för förande av fordonet, må länsstyrelsen efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen likväl medge befrielse, om ägaren på grund av sin invaliditet är beroende av fordonet för transport till och från arbetsplatsen eller utbildningsstället. Närmare föreskrifter i fråga om tillämpningen meddelas av Konungen eller den myndighet som Konungen bestämmer. Kungl. Maj:t har uppdragit åt riksförsäkringsverket att, efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och medicinalstyrelsen, meddela sådana föreskrifter.

Enligt 6 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningss katt på motorfordon i vissa fall är fordon, vilket enligt bl. a. 2 § första stycket c) bils katteförordningen funnits vara frikallat från bils kattteplikt eller vilket enligt 2 § andra stycket samma förordning av länsstyrelse befriats från bils kattteplikt, även befriat från omsättningss katt såvida inte länsstyrelsen i samband med beslutet om skattebefrielse — då särskilda skäl därtill är — förordnat att återbäring av erlagd omsättningss katt ej skall äga rum.

Den som jämlikt nyssnämnda bestämmelser i bilskatteförordningen är frikallad från skatteplikt är enligt förordningen den 25 november 1960 (nr 603) om bidrag till vanföra ägare av motorfordon berättigad till bidrag av allmänna medel. Detta s. k. bensinskattbidrag är för helt år beräknat till belopp, som motsvarar skatten för viss i förordningen angiven mängd bensin eller brännolja — 480 resp. 340 liter.

Gemensamt för de återgivna bestämmelserna om skattelättnader för handikappade är att som villkor härför uppställts att fordonet måste användas för förvärvsverksamhet eller utbildning. I sådana fall kan även arbetsmarknadsstyrelsen lämna bidrag till anskaffande av invalidbilar.

I den förevarande motionen påtalas den olikhet från skattesynpunkt som uppkommer om en invalidbil anskaffas med statligt bidrag enligt bestämmelserna i kungörelsen den 22 oktober 1965 (nr 544) om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade.

Enligt 3 § nämnda författning utgår statsbidrag även när den som ordinerats motordriven invalidvagn i stället för sådan vagn erhållit kontantbelopp för köp av invalidbil, under förutsättning att han efter ordinationen köpt sådan bil, som han har rätt att föra själv, och icke erhållit statsbidrag till denna i annan ordning. Statsbidrag utgår endast för invalidvagn som ordinerats av vissa i kungörelsen angivna tjänsteläkare. I fråga om inköp av invalidbil utgår statsbidrag med belopp som motsvarar kontantbeloppet i den mån detta icke överstiger skälig kostnad för anskaffande av motordriven invalidvagn. Denna kostnad uppskattas f. n. till 2 000—2 300 kr.

Frågan om en översyn av de handikappades förhållanden i vad avser vägtrafikbeskattningen ingår i uppdragen för två under 1965 tillsatta utredningar, nämligen bilskatteutredningen och handikapputredningen. I *direktiven för bilskatteutredningen* anförs i denna fråga följande.

Redan i det föregående nämnde jag att utredningen bör se över reglerna om möjlighet till befrielse från automobilskatt. Bland dessa regler finns särskilda bestämmelser rörande handikappade. Även beträffande drivmedelsbeskattningen tillämpas särskilda bestämmelser för denna kategori. De sistnämnda bestämmelserna är utformade som ett provisorium. Utredningen bör eftersträva en lösning för de handikappades vidkommande av mer definitiv karaktär. Möjligheterna att tillgodose de handikappade genom andra former av sociala förmåner bör därvid undersökas.

Frågan behandlas utförligare i *direktiven för handikapputredningen*, ur vilka följande avsnitt är hämtat.

Utöver den invaliditetsersättning som inom folkpensioneringens ram kan utgå till vissa handikappade finns flera olika former av ekonomiskt stöd för anskaffning och drift av *invalidbilar*. Arbetsmarknadsstyrelsen kan från anslaget till vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl. lämna bidrag till anskaffande av invalidbilar för handikappade, som är beroende av bil för sitt arbete eller sin yrkesutbildning. Vidare kan genom anslaget till bidrag till hjälpmedel för rörelsehindrade m. fl. erhållas trehju-

liga mopeder, s. k. invalidvagnar. I stället för invalidvagn kan den handikappade få ett motsvarande kontantbelopp för inköp av invalidbil. Höggradigt rörelsehindrad kan befrias från fordonsskatt och även få återbäring av erlagd omsättningsskatt (den s. k. bilaccisen) för fordonet. De som befriats från fordonsskatt kan få bidrag av staten med belopp motsvarande skattekostnaderna för en viss mängd drivmedel. Utredningen bör företa en översyn av dessa olika bestämmelser om bidrag till anskaffande och drift av invalidfordon och pröva ändamålsenligheten av de ifrågasvarande bestämmelserna. Därvid bör utredningen även pröva huruvida nu utgående skatte-restitutioner lämpligen bör omläggas till ett stöd i form av direkta bidrag. Utredningen bör i hithörande frågor samråda med bilskatteutredningen.

Utredningen bör även uppmärksamma andra frågor rörande de handikappades resor och transporter. Utredningen bör också vara oförhindrad att föreslå andra åtgärder som syftar till att bryta de handikappades isolering.

Enligt uppgift från de nämnda utredningarna har överenskommelse träffats om att handikapputredningen i första hand skall behandla de vägtrafikbeskattningsfrågor som rör handikappade.

Motionen

Motionärerna konstaterar att handikappade personer med ortopediska skador kan efter läkarordination erhålla bidrag av statliga medel enligt förordningen om bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade för anskaffande av motordriven invalidvagn. Bidraget kan utbytas mot ett kontant belopp för inköp av personbil. Denna bidragsmöjlighet utnyttjas företrädesvis av sådana handikappade, som av olika skäl inte har någon kvarstående förmåga till yrkesutbildning eller förvärvsarbete. Till denna bidragsform är också de handikappade hänvisade, som på grund av arbetets förläggning till bostaden eller dess närhet inte uppfyller villkoren för bidrag av näringshjälpmedel genom arbetsmarknadsstyrelsen. Förhållandena gäller även en handikappad husmor. Tillgången till det tekniska förflyttningsmedel, som bilen i dessa särskilda sammanhang utgör, innebär att en husmor i väsentlig utsträckning själv kan sköta och taga ansvar för de arbetsuppgifter, som normalt ankommer på henne.

Befrielse från motorfordonsskatt för invalidfordon kan endast komma i fråga då den handikappade är beroende av bil för sin yrkesutbildning eller sitt förvärvsarbete. Då förut nämnda bilägare, oaktat sin kvalificerade medicinska situation, inte uppfyller bestämmelserna i denna del måste den handikappade följaktligen erlägga de skatter för bilen som gäller i allmänhet. Det är naturligt att denna grupp handikappade anser sig synnerligen ogynnsamt bedömd i detta sammanhang i jämförelse med vad som gäller för personer, som kan arbetsrehabiliteras eller som råkar ha sin arbetsplats på tillräckligt långt avstånd från bostaden.

Ofta torde även förhållandet vara att denna grupp handikappade har för-

tidspension och i övrigt har svaga ekonomiska förutsättningar att svara för en bils driftkostnader. Det torde av denna anledning, utöver den sociala gränslinje mellan handikappade som förordningen om skattebefrielse uppställer, finnas starka ekonomiska skäl för att ifrågakvarande handikappade även få möjlighet till skattebefrielse. Kostnaderna härför blir ringa då antalet bilar, till vilka bidrag hittills lämnats genom medicinalstyrelsens försorg, kan uppskattas till högst 400.

Handikapputredningen och bilskatteutredningen har i uppdrag att överse reglerna för skattebefrielse för fordon, som ägs av handikappade. Starka skäl talar dock enligt motionärernas mening för att man i avvaktan på dessa utredningars förslag utformar provisoriska bestämmelser för skattebefrielse av i motionen avsedda bilar.

Utskottet

Enligt bestämmelserna om bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade kan en handikappad under vissa förutsättningar erhålla kontantbidrag för inköp av personbil, motsvarande kostnaden för en motordriven invalidvagn. Som förutsättning härför gäller bl. a. att invalidvagn skall vara behövt av ortopediska skäl. För bil som inköps med sådant bidrag medges inga skattelättnader.

I den förevarande motionen hemställs att sådana handikappade, som erhåller de angivna bidragen för inköp av bil, även skall komma i åtnjutande av de skatteförmåner som gäller för invalidbil — befrielse från bilaccis och fordonsskatt samt viss ersättning för skatten på använd mängd drivmedel — trots att bilen i dessa fall inte används för transport till förvärvsarbete eller utbildning. Till stöd för yrkandet åberopas bl. a. att de handikappade varom här är fråga anser sig synnerligen ogynnsamt bedömda i jämförelse med vad som gäller för dem som kan arbetsrehabiliteras. Vidare hänvisas till att de under senare tid beslutade skärpningarna av bilbeskattningen ytterligare bidragit till att försämra denna grupps från början svaga ekonomiska förutsättningar för att svara för en bils driftkostnader.

Utskottet har i likartat sammanhang tidigare haft anledning att från principiella synpunkter ifrågasätta om inte stöd åt handikappade bör ske på annat sätt än genom skattelättnader. Denna ståndpunkt, som utskottet vidhåller, har även kommit till uttryck i direktiven för de två utredningar som f. n. överser dessa spörsmål i deras större sammanhang, nämligen bilskatteutredningen och handikapputredningen. Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser m. m. kommer den av motionärerna aktualiserade frågan att i första hand behandlas av handikapputredningen.

I fråga om de grupper av handikappade som avses i motionen kan först

konstateras, att anledningen till att de inte kan komma i åtnjutande av skattebefrielse är att de inte använder bilen för transport till arbete eller utbildning. Det kan givetvis ifrågasättas om detta villkor för skattebefrielse alljämt bör äga giltighet. I direktiven för handikapputredningen talas nämligen även om allmänna åtgärder för att bryta de handikappades isolering. Om man vill tillgodose ett sådant syfte genom skattelättnader frångår man emellertid helt de principer som hittills tillämpats i fråga om skattebefrielse och s. k. bensinskattebidrag. Utskottet anser därför att de nuvarande reglerna inte bör rubbas utan mycket starka skäl, i synnerhet som hela frågekomplexet rörande de handikappades transporter kan väntas få en samlad lösning inom en relativt nära framtid. Den i motionen föreslagna åtgärden förtjänar visserligen enligt utskottets mening beaktande i och för sig. Den är dock behäftad med den svagheten att den endast gynnar en viss grupp av handikappade, nämligen de som har behov av ortopediska hjälpmedel, men utestänger andra grupper, exempelvis de som är invalidiserade på grund av hjärt- och kärlsjukdomar. Med hänsyn härtill och till att handikapputredningen i fråga om de handikappades transportproblem beräknas kunna framlägga förslag, som väntas resultera i lagstiftning vid 1968 års riksdag, anser utskottet sig inte kunna tillstyrka förevarande motionsyrkande.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen I: 324 av herrar Göran Karlsson och Högström om befrielse för handikappade från bilskatt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Yngve Nilsson, Tage Johansson, Gösta Jacobsson, Lundström, Paul Jansson, Sundin, Tistad och Stadling; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Forsberg, Enskog och Hammarsten.